

14.08.2019

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00230 valtioneuvosto

**Lausunto Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (STM) koskevasta luonnoksesta esitykseksi hallitukselle koskien Vaasan laajan päivystyksen toteuttamista erikoissairaanhoidossa
STM/2066/2019**

Esityksellä on tarkoitus säätää Vaasan sairaanhoitopiirille velvoite järjestää laaja ympärivuorokautinen päivystys keskussairaalsaan yhteydessä. Ehdotettu muutos parantaa kielellisten oikeuksien toteutumista ja päivystyspalvelujen saatavuutta käytännön tasolla. Nykyiset 12 muuta laajan päivystyksen yksikköä jatkaisivat toimintansa. Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin velvoite järjestää päivystyspalvelut myös ruotsin kielellä poistettaisiin. Esityksellä on vaikutus valtion vuoden 2020 talousarvioon.

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymä Soite (Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri) lausuu lausuntopyyntönsä johdosta seuraavaa:

Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin alue rajoittuu nyt lakiehdotuksessa tarkoitettuun Vaasan sairaanhoitopiiriin. Myös Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriin alue on kaksikielinen, joten kielikysymyksen osalta lakiluonnoksen ilmiö koskettaa aluettamme. Keski-Pohjanmaan keskussairaalan potilaista 15,5 %, eli lähes joka kuudes, on äidinkieltään ruotsinkielinen. Kaikki erikoissairaanhoidon palvelut järjestetään myös Keski-Pohjanmaan keskussairaalsaan suomen ja ruotsin kielellä. Osa ruotsinkielisistä potilaista on kotoisin Vaasan sairaanhoitopiirin alueen kunnista.

Näin ollen on pohtimisen arvoista, millä tavalla ruotsinkielisten potilaiden asema ja yhdenvertaisuus poikkeavat toisistaan Vaasan sairaanhoitopiiriin tai Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriin alueilla ja millä perusteilla vain Vaasan sairaanhoitopiirissä laajan päivystyksen status olisi perusteltua juuri ruotsinkielisten potilaiden yhdenvertaisuuden toteutumisella.

Samalla voidaan myös arvioida, mikä on hyväksyttävä etäisyys ns laajan päivystyksen erikoissairaanhoidon riippumatta potilaiden äidinkielestä. Keski-Pohjanmaalla erä-alueen lähin laajan päivystyksen sairaala sijaitsee Oulussa Keski-Pohjanmaan keskussairaalsaan 200 kilometrin päässä ja alueen reuna-alueelta runsaan 300 kilometrin päässä. Tämä maantieteellinen etäisyys laajan päivystyksen sairaalaan koskee sekä suomen- että ruotsinkielisiä potilaita alueellamme.

14.08.2019

Keski-Pohjanmaan keskussairaala on myös maamme 2. suurin keskussairaalatasoinen synnytyssairaala heti Keski-Suomen sairaanhoitopiirin jälkeen. Nykyisessä Terveystieteellisen Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin alueelle on määriteltävä päivystyssairaalan status, ilman laajan päivystyksen velvoitetta tai sen luoma oikeutta mahdollisiin lisävaltionosuuksiin alueen kunnille. Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä katsotaan, että tällä alueella nykyinen keskussairaalan päivystystaso turvaa riittävällä tavalla alueen potilaiden hoidon tarpeen ja vastaa alueen resurssimahdollisuuksia. Laadukkaiden päivystyspalveluiden järjestäminen alueen potilaille edellyttää kuitenkin tiivistä yhteistyötä yliopistotasoisien sairaaloiden kanssa ja erä-alueen sisällä. Laajan päivystyksen statusta oleellisempi kysymys sairaanhoitopiirissä on Terveystieteellistä ja ns Erikoissairaanhoidon keskittämisasiäsetuksesta aiheutuva riski päivystyspalveluiden järjestämiselle erityisesti pohjoisella erä-alueella. **Tältä osin katsomme Terveystieteellisen edellyttävän muutosta, joka turvaa maassamme riittävän kattavan erikoissairaanhoidon päivystävien sairaaloiden verkoston ja turvaa hoidon saatavuuden.**

Pidämme perusteltuna, että erikoissairaanhoidossa päivystyssairaaloiden verkostoa ja sisällön laajuutta tarkastellaan ensisijassa hoidon saatavuutta, tarvetta, maantieteellistä saavutettavuutta ja potilasturvallisuuden toteutumista koskevin kriteerein. Myös tässä esitetyssä luonnoksessa **hallituksen esitykseksi tulisi käsittelemme mukaan esitettyä laajemmin tarkastella kielikysymyksen rinnalla myös em kriteereitä sekä lääketieteellisiä perusteita lainsäädännön muutostarpeelle. Tarkastelun tarve päivystyssairaaloiden verkoston ja erityisesti päivystyssairaaloiden toiminnan mahdollistamisen ja turvaamisen osalta koskee lakiluonnosta laajemminkin koko maan keskussairaalaverkostoa.** Yhdenvertaisuus – tavoite on kielikysymystä laajempi haaste maassamme. Yhdenvertaisuuden toteutumista voidaan kyseenalaistaa maan eri alueilla asuvien kansalaisten kesken, mutta myös sairaanhoitopiirien aseman ja rahoituksen osalta.

Nyt esillä oleva luonnos sisältää esitettyjen laskelmien mukaan noin 1 M € suuruisen lisäkustannuksen Vaasan sairaanhoitopiirille. Lisäkustannus on maltillinen, sillä jo tällä hetkellä alueella on tosiasiallisesti olemassa laajat päivystyspalvelut. Lakiluonnos ei sisällä tarkennettua tietoa siitä, mikä on valtion 2020 talousarvioon varattavan lisävaltionosuuden suuruus eli mikä on esityksestä aiheutuva tulonsiirto valtiolta Vaasan sairaanhoitopiirin jäsenkunnille. **Kuntatalouden taloudellisen yhdenvertaisuuden turvaamiseksi on varmistettava, ettei lakiluonnos sisällä tavanomaisista valtionosuusperusteista poikkeavaa valtionosuusmenetelyä, mikä vaarantaisi maan kuntien taloudellisen yhdenvertaisuuden.**

Lakiuudistuksen valmistelussa on huomioitava myös erikoissairaanhoidon päivystystoiminnan järjestämiseen liittyvät sisällölliset haasteet. Tällä hetkellä erityisesti lääketieteellistä koulutusta järjestävien yliopistokaupunkien ulkopuolella on erittäin suuret haasteet rekrytoida riittävästi eri erikoisalojen lääkäreitä. Erikoislääkärivaje kulminoituu usein päivystävälle erikoisalaille. Alueellamme on tällä hetkellä mm hyvin haasteellista saada neurologeja, mikä todennäköisimmin haastaa myös nyt esillä olevaa päivystyksen laajentamisesitystä ja sen täytäntöönpanoa alueellamme.

14.08.2019

Terveydenhuoltolain määrittelemä laajan päivystyksen järjestämisen velvoite edellyttää, ei ainoastaan uudistusta koskevassa sairaanhoitopiirissä vaan laajemmin koko maassa, valvontajärjestelmän, jolla arvioidaan laajan päivystyksen tosiasiallista toteutumista ja laatua. **Erikoissairaanhoidon päivystyksen järjestäminen on tällä hetkellä monilla alueilla ensisijassa riippuvainen päivystävien eri erikoisalojen lääkäreiden saatavuudesta ja osin myös lääkrivajeen aiheuttamasta kasvaneesta kustannustasosta.** Valvonta on osin perusteltu myös silloin, jos laajan päivystyksen järjestämisvelvoite oikeuttaa alueen lisävaltionosuuteen.

Yhteenveto:

Kyseessä on terveydenhuollon lainsäädännön muutosta koskeva lakiehdotus. Näkemyksemme mukaan tulisi lakiluonnoksessa ja sen perusteluissa esitettyä laajemmin tarkastella kielikysymyksen rinnalla kansalaisten yhdenvertaisuuden toteutumista myös laajempaan kysymyksenä. Ensisijassa terveydenhuollon lainsäädännön muutosten tulisi perustua hoidon saatavuuden, riittävän kattavan päivystävien sairaaloiden verkoston turvaamisen ja potilasturvallisuuden toteutumisen varmistamiseen eli pääosin lääketieteellisiin perusteisiin muutostarpeelle. Katsoimme, että Terveydenhuoltolakiin tulisi tehdä laajempia tarkennuksia, joilla turvataan riittävien erikoissairaanhoidon päivystyspalveluiden säilyminen koko maassa.

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymä, Soite

Pirjo Dabnell
johtajaylilääkäriMinna Korhonen
toimitusjohtaja